

KLAGANDE

Ovako Bar Aktiebolag, 556690-6102
777 80 Smedjebacken

Ombud: advokat ' TC
Alrutz' Advokatbyrå AB
Box 7493
103 92 Stockholm

MOTPART

Länsstyrelsen i Dalarnas län
791 84 Falun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Dalarnas läns beslut den 31 oktober 2007, dnr 577-4170-06, se
domsbilaga 1

SAKEN

Föreläggande om förslag till efterbehandlingsåtgärder för upplag av rökgasstoff

DOMSLUT

Miljödomstolen avslår överklagandet, dock ska den tidpunkt vid vilken Ovako Bar Aktiebolag ska redovisa förslaget till efterbehandlingsåtgärder till länsstyrelsen flyttas fram till den 31 januari 2009.

YRKANDEN M.M.

Ovako Bar Aktiebolag (bolaget) har yrkat att det överklagade beslutet upphävs.

Till stöd för talan har bolaget anfört i huvudsak följande. Bolaget anser att beslutet saknar laglig grund. De lagrum länsstyrelsen åberopat är inte tillämpliga i ärendet. Ärendet avser ansvar enligt 10 kap. miljöbalken för efterbehandling av ett område utnyttjat för upplag av rökgasstoff från en i bolagets stålverk mellan 1958 och 1968 använd kupolugn. Det råder enighet om att uppläggning inom området därefter inte har skett. I sin motivering hävdar länsstyrelsen att ett beslut ”från koncessionsnämnden för miljöskydd från den 5 juli 1974 visar att upplaget är en del av verksamheten”. I beslutet lämnades Smedjebackens Valsverk AB tillstånd enligt miljöskyddslagen att bedriva verksamheten vid sina anläggningar i Smedjebacken. Enligt ansökan avsågs verksamheten vid anläggningar på Stadsäga 582 m.fl. fastigheter i Smedjebackens kommun. Tillståndets på det sättet definierade omfattning anses av länsstyrelsen visa att upplaget ingick i prövningen. Därav drar länsstyrelsen slutsatsen att upplaget av rökgasstoff hänför sig till ”en verksamhet som är i drift”.

Bolaget tolkar motiveringen som att länsstyrelsen menar att upplaget utgör en del av den verksamhet bolaget bedriver i dag, eller i vart fall en del av den verksamhet som Smedjebackens Valsverk AB bedrev 1974. I förra fallet skulle bolaget vara efterbehandlingsansvarigt enligt 10 kap. 2 § miljöbalken och i det senare fallet enligt samma bestämmelse jämförd med 8 § i övergångsbestämmelserna till miljöbalken.

Bolaget kan vitsorda att Smedjebackens Valsverks AB efter fusioner i flera omgångar ingår i bolaget. Bolaget ansvarar idag således i och för sig för de skyldigheter som kan åläggas valsverksbolaget. Stadsäga 582 ingår i dag i stort i Smedjebacken 2:3, som är den fastighet på vilken bolagets produktionsanläggningar i huvudsak är belägna. Fastigheterna Västansjö 2:7 och 2:25 har tidigare ingått i Västansjö 18:1. Ingen del i fastigheterna Västansjö 2:7 och 2:25 har ingått i Stadsäga 582. Upplagsområdet har således aldrig utgjort en med industriområdet i

övrigt sammanhängande del. De två områdena åtskiljs av järnväg, riksväg och mellanliggande bebyggelse.

Uppläggningsen av rökgasstoff från en kupolugn pågick som nämnts till 1968 då ugnen avvecklades. Någon annan verksamhet har över huvud taget inte bedrivits inom upplagsområdet av bolaget eller dess rättsföreträdare. Det är därmed uppenbart att inte ens 1974 års tillstånd av Koncessionsnämnden kan ha omfattat upplagsområdet.

Länsstyrelsen har i sitt beslut åberopat bland annat 10 kap. 2 § miljöbalken. Däremot åberopas inte i beslutet, men redovisas i beslutets motivering, 8 § lagen om införande av miljöbalken. Däri anges att bl.a. 10 kap. 2 § miljöbalken ska tillämpas i fråga om miljöfarlig verksamhet vars faktiska drift har pågått efter den 30 juni 1969. Därutöver ställs i övergångsbestämmelsen vissa här ej berörda krav på verkningarna av aktuell verksamhet för att bestämmelsen ska vara tillämplig. Enligt 8 § i övergångsbestämmelserna till miljöbalken föreligger således inget efterbehandlingsansvar i fråga om miljöfarlig verksamhet vars faktiska drift upphört senast den 30 juni 1969.

Eftersom uppläggning inte förekommit efter 1968 har den miljöfarliga verksamhetens faktiska drift i övergångsbestämmelsens mening inte pågått efter den 30 juni 1969. Inget ansvar kan då utkrävas av bolaget enligt 10 kap. 2 § miljöbalken innefattande även ansvar för utredningskostnader enligt 10 kap. 8 § miljöbalken.

Länsstyrelsen har anfört i huvudsak följande. Länsstyrelsen menar att det inte rör sig om en fristående eller självständig deponeringsverksamhet utan istället om en kvittblivning av rester från produktionen vilken har varit nödvändig för verksamheten. Att kupolugnen som gav upphov till det deponerade rökgasstoffet avvecklades 1968 påverkar inte länsstyrelsens bedömning. Länsstyrelsen anser att ändringar inom en industri är normalt, maskiner byts ut och produktionen kan ändra inriktning utan att det påverkar ansvaret för hela den miljöfarliga verksamheten. I tillståndet från 1974 prövas frågan om kvittblivning av rökgasstoff från andra ugnar

än den aktuella kupolugnen. Länsstyrelsen anser att det visar att uppkomsten av rökgasstoff och hur det hanteras bör ses som en del av bolagets verksamhet. Mot bakgrund av detta måste således upplaget ses som en del av nuvarande verksamhet, en miljöfarlig verksamhet som alltjämt är i drift.

Tidigare genomförda undersökningar har också visat att verkningarna från upplaget alltjämt är pågående i sådan omfattning att åtgärder är nödvändiga. Därmed anser länsstyrelsen att det i fråga om bolagets ansvar inte finns några begränsningar enligt nämnda övergångsbestämmelse. Bolaget menar också att upplaget aldrig utgjort en del av de fastigheter som tillståndsprövats och inte heller en sammanhängande del av industriområdet. Därmed skulle det inte heller kunna betraktas som en del av verksamheten. I enlighet med resonemanget ovan torde detta sakna betydelse då det rör sig om en för produktionen nödvändig kvittblivning.

Parterna har vidare anfört i huvudsak följande

Bolaget har bekräftat att också den idag bedrivna verksamheten har en omfattning och inriktning som bland annat resulterar i uppkomsten av rökgasstoff. Om detta råder det ingen tvist. Bolaget kan också vitsorda att om den aktuella hanteringen ägt rum inom bolagets industriområde så skulle bolaget sannolikt under i övrigt samma omständigheter och med hänvisning till rådande rättspraxis ha ett så kallat undersökningsansvar enligt 10 kap. miljöbalken. Det som är avgörande för bolagets inställning är emellertid att, som bolaget tidigare framhållit, upplagsområdet aldrig utgjort en del av industriområdet i övrigt sammanhängande del. De två områdena åtskiljs av järnväg, riksväg och mellanliggande bebyggelse. Därmed utgör deponeringsverksamheten en från bolagets övriga verksamheter avskild separat verksamhet. Eftersom deponering ostridigt inte ägt rum efter 1968 kan bolaget inte göras till adressat för krav på undersökningsåtgärder.

Länsstyrelsen har vidhållit att fortsatt deponering utgjort en nödvändig kvittblivning av restprodukter vilket varit en förutsättning för produktionen och därmed inte en fristående deponeringsverksamhet. Att kvittblivningen sedan inte skett i direkt

anslutning till den plats där stoftet uppkommit saknar betydelse då det ostridigt varit en del av den miljöfarliga verksamheten, en verksamhet som alltjämnt är i drift. Då verkningarna från upplaget alltjämnt är pågående är samtliga rekvisit i 8 § promulgationslagen uppfyllda och det faktum att kvittblivningen efter 1968 skett på annan plats saknar betydelse för möjligheten att tillämpa 10 kap. miljöbalken.

Bolaget har anfört att länsstyrelsens tillämpning av 10 kap. 2 § miljöbalken och 8 § promulgationslagen innebär en orimligt vid tolkning av verksamhetsutövarbegreppet som får som konsekvens att verksamhetsutövare blir ansvariga för miljöfarlig verksamhet vars faktiska drift upphört före den 30 juni 1969. Länsstyrelsens tillämpning står inte i överensstämmelse med den försiktighet som bör iakttas vid tillämpning av lagbestämmelser med retroaktiv verkan. Länsstyrelsen hänvisar till att deponeringen utgjorde en ”nödvändig kvittblivning”. Merparten av den deponering som sker av material från industrianläggningar torde utgöra ”nödvändig kvittblivning”, även om materialet t.ex. deponeras på en kommunal avfallsanläggning. Det kan inte ha varit lagstiftarens avsikt att all deponeringsverksamhet som föranletts av ”nödvändig kvittblivning” ska bli föremål för ansvar för den producerande verksamhetsutövaren enligt 10 kap. 2 § miljöbalken. Bolaget anser det irrelevant om bolaget varit tvunget att göra sig av med avfallet. Bolaget menar att begreppet miljöfarlig verksamhet vid tillämpning av 10 kap. miljöbalken bör tolkas på samma sätt som vid tillståndsprövning enligt 9 kap. miljöbalken. Vid tillämpning av 9 kap. miljöbalken är miljöfarlig verksamhet knuten till en plats. Bolagets tillverkning var och är en verksamhet som utövas inom Smedjebackens industriområde. Inget av de tillstånd till miljöfarlig verksamhet som bolaget haft inom industriområdet har inkluderat den i målet aktuella deponeringen. Den deponering som skedde åren 1958 – 1968 var en separat verksamhet på en fastighet som inte ingår i industriområdet. Deponeringen utgjorde således en självständig miljöfarlig verksamhet, och bolaget kan inte åläggas ansvar att inkomma med förslag till efterbehandlingsåtgärder.

MÅLETS HANDLÄGGNING

Miljödomstolen avslog den 31 mars 2008 bolagets yrkande om vilandeförklaring.

DOMSKÄL

I 2 kap. 8 § miljöbalken anges att alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap.

I 10 kap. 2 § miljöbalken anges att den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till en föroreningsskada eller allvarlig miljöskada (verksamhetsutövaren) är ansvarig för det avhjälpande som ska ske enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Enligt 8 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken ska bestämmelserna i 2 kap. 8 § och 10 kap. 2 § miljöbalken tillämpas i fråga om miljöfarlig verksamhet vars faktiska drift har pågått efter den 30 juni 1969, om verkningarna av verksamheten alltså pågår vid tiden för miljöbalkens ikraftträdande enligt 1 §, och det föreligger behov av att avhjälpa skador eller olägenheter som har orsakats av verksamheten.

Miljödomstolens bedömning

Av utredningen i målet har framkommit att upplaget av rökgasstoff på Nytäppandeponin kommer från en kupolugn som användes i bolagets stålverk mellan åren 1958-1968. Rökgasstoffet uppstod vid bolagets tillverkning inom vad som idag motsvarar Smedjebackens industriområde. Inom industriområdet bedriver bolaget alltså idag liknande typ av verksamhet som den som gav upphov till den aktuella deponin av rökgasstoff.

Bolaget har gjort gällande att den aktuella deponeringen ska bedömas som en självständig miljöfarlig verksamhet. Detta då deponeringen skedde på fastigheter som

inte ingår i Smedjebackens industriområde och som åtskiljs från industriområdet av mellanliggande järnväg, vägar och bebyggelse. Vidare omfattar inget av de tillstånd bolaget haft till miljöfarlig verksamhet inom industriområdet den aktuella deponeringen. Då någon deponering på platsen inte skett efter år 1968 anser bolaget att någon faktiskt drift, i enlighet med 8 § lagen om införande av miljöbalken, inte har skett efter den 30 juni 1969.

Enligt praxis kan en verksamhetsutövare som på samma plats fortsatt sin miljöfarliga verksamhet efter den 30 juni 1969 göras ansvarig för utredning och efterbehandling trots att den del av verksamheten som orsakat markföroreningen upphört före detta datum. Den faktiska driften av verksamheten anses då, i enlighet med 8 § lagen om införande av miljöbalken, ha pågått efter den 30 juni 1969 (se t.ex. MÖD 2005:30). I det aktuella målet avvecklades den kupolugn som gav upphov till det deponerade rökgasstoffet år 1968. Denna omständighet i sig utgör emellertid inte hinder för ansvar för bolaget eftersom bolaget har fortsatt bedriva miljöfarlig verksamhet efter den 30 juni 1969.

Nästa fråga gäller om deponeringen av rökgasstoffet ska bedömas som en självständig miljöfarlig verksamhet. Miljödomstolen anser att det avfall som uppkommit i bolagets verksamhet utgör en del av bolagets verksamhet. Den omständigheten att avfallet deponeras på en annan plats än den där tillverkningen sker kan enligt miljödomstolens bedömning inte anses innebära att deponeringen ska betraktas som en självständig verksamhet. Att platsen för deponin på grund av järnväg, vägar och bebyggelse ligger avskilt från bolagets huvudsakliga verksamhetsområde inom Smedjebackens industriområde ändrar inte denna bedömning.

Miljödomstolen, som anser att föreläggandet är motiverat och skäligt, avslår således överklagandet. Redovisningstiden ska dock flyttas fram till den 31 januari 2009.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga 2 (MD 2)

Överklagande ska ges in till Nacka tingsrätt, miljödomstolen, senast den 21 oktober 2008 och vara ställt till Svea hovrätt, Miljööverdomstolen. Prövningstillstånd krävs.

Li Brismo

Bengt Jonsson

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Li Brismo och miljörådet Bengt Jonsson. Enhälligt. Föredragande har varit beredningsjuristen Johan Forsberg.